

Babchynska O. Oplata praci v industrial'nomu sektori Jevropy. *Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo*. 2023. № 1. S. 31-41. Serija. Ekonomichni nauky. [https://doi.org/10.31617/3.2023\(126\)03](https://doi.org/10.31617/3.2023(126)03)

УДК 331.522.4:330.34]:061.1ЄС+(477)

БАБЧИНСЬКА Олена,

д. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ

вул. Соборна, 87, м. Вінниця, 21050, Україна
ORCID: 0000-0001-6377-6242
o.babchynska@vtei.edu.ua

DOI: 10.31617/3.2023(126)03

ВАНЧУНСКА Олена,

Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Administration Vinnytsia Institute of Trade and Economics of SUTE

87, Soborna St., Vinnytsia, 21050, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6377-6242
o.babchynska@vtei.edu.ua

ОПЛАТА ПРАЦІ В ІНДУСТРІАЛЬНОМУ СЕКТОРІ ЄВРОПИ

Вступ. У важких умовах війни й пов'язаних з нею руйнувань більшість підприємств зіткнулись з проблемою врегулювання взаємовідносин у колективі та правильної організації оплати праці.

Проблема. Невизначеність щодо тривалості активних бойових дій лише ускладнює ситуацію в промисловому секторі, збільшуючи комплекс довоєнних проблем, обумовлених деструктивними економічними процесами. Тож пошук шляхів і напрямів забезпечення активного промислового розвитку країни у період повоєнного відновлення набуває особливого значення.

Метою дослідження є порівняння показників оплати праці та їхнього впливу на розвиток промислового сектору окремих європейських країн і України.

Методи. Застосовано методи статистичного й порівняльного аналізу; синтезу та логічного узагальнення.

Результати. Здійснено порівняльний аналіз ключових показників розвитку промислового сектору України та окремих країн Європейського Союзу. Визначено місце українського промислового сектору серед досліджуваного переліку країн – його ключові переваги та недоліки. Обґрунтовано необхідність нарощування кадрового потенціалу вітчизняного промислового сектору шляхом підвищення рівня оплати праці як ключову складову його повоєнної відбудови.

Висновки. Проведений аналіз дав змогу порівняти значення окремих показників оплати праці та використання кадрового потенціалу переробної промисловості в досліджуваних країнах Європейського економічного простору та виокремити групи належності українських показників. Визначено, що Україна є аутсайдером за показником оплати праці, тоді як саме країни з найвищим рівнем витрат на заробітну плату персоналу характеризуються найвищими обсягами промислового виробництва та експорту продукції

WAGES IN THE INDUSTRIAL SECTOR OF EUROPE

Introduction. In the difficult conditions of the war and related destruction, the most enterprises faced the problem of regulating relations in the team and the correct organization of remuneration.

Problem. Uncertainty regarding the duration of active hostilities only complicates the situation in the industrial sector, increasing the complex of pre-war problems caused by destructive economic processes. In this aspect, the search for ways and directions to ensure active industrial development of the country in the period of post-war recovery acquires particular importance.

The aim of the study is to compare the wage indicators and their influence on the development of the industrial sector of certain European countries and Ukraine.

Methods. Methods of statistical and comparative analysis; synthesis and logical generalization are applied.

Results. A comparative analysis of key indicators of the development of the industrial sector of Ukraine and individual countries of the European Union was carried out. The place of the Ukrainian industrial sector among the studied list of countries is determined – its key advantages and disadvantages. The need to increase the personnel potential of the domestic industrial sector by increasing the level of wages as a key component of its post-war reconstruction is substantiated.

Conclusions. The conducted analysis made it possible to compare the values of individual indicators of remuneration and the use of personnel potential of the processing industry in the studied countries of the European Economic Area and to determine the groups to which Ukrainian indicators belong. It was determined that Ukraine is an outsider in terms of wages, while the countries with the highest level of personnel wage costs are characterized by the highest volumes of industrial production and exports of processing industry products. Therefore, today it is worth revising

переробної промисловості. Тож сьогодні варто здійснювати перегляд застосовуваних підходів до оплати праці в контексті нарощування кадрового потенціалу промислових підприємств України у стратегічній перспективі.

Ключові слова: персонал, заробітна плата, переробна промисловість, країни ЄС, порівняльний аналіз, кадровий потенціал.

the applied approaches to payment of labour in the context of increasing the personnel potential of industrial enterprises of Ukraine in a strategic perspective.

Keywords: personnel, wages, processing industry, EU countries, comparative analysis, personnel potential.

JEL Classification: J30; F16.

Конфлікт інтересів: Автор заявляє, що він не має фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не має відносин з державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що автор працює в установі, яка є видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру в упередженості, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів і редакторів) приймалося тими членами редколегії, які не пов'язані з цією установою.

Вступ. Динамічний розвиток світового економічного простору обумовлює необхідність перебувати в режимі постійної готовності до адаптації до будь-яких змін усім без винятку суб'єктам господарювання. Утім найефективнішим варіантом для підприємств є активна позиція щодо власного кадрового потенціалу та процесів його формування, нарощування й ефективного використання. Оскільки високопрофесійний та мотивований персонал є ключовим фактором успішного функціонування будь-якого бізнесу, то оплату праці варто розглядати як один з провідних чинників активного відновлення кадрового потенціалу, а відтак і повоєнної розбудови промисловості в Україні.

Проблема. Повномасштабні бойові дії на території нашої держави, супроводжувані значними руйнуваннями, зокрема й промислової інфраструктури, нанесли надзвичайну шкоду вітчизняній економіці. Так, за попередніми оцінками, станом на 13.06.2022 р. загальні прямі збитки активів підприємств оцінюються у 8 млрд дол. США. Загалом за перші півроку війни на всій території країни пошкоджено або зруйновано щонайменше 388 підприємств [1]. При цьому найбільше постраждала промисловість регіонів, які в сукупності формували 30 % ВВП України.

Невизначеність у питаннях часових рамок тривалості активних бойових дій лише ускладнює ситуацію в промисловому секторі, нагромаджуючи комплекс ще довоєнних проблем, обумовлених деструктивними економічними процесами. Тож особливого значення набуває пошук шляхів і напрямів забезпечення активного промислового розвитку країни у період повоєнного відновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові основи сучасної теорії заробітної плати закладені теоретиками й практиками впродовж ХХ ст. Сучасна наукова думка здебільшого орієнтована на розвиток саме мотиваційної компоненти в питаннях оплати праці, тобто на дотримання мотиваційної функції заробітної плати, покликаної стимулювати підвищення продуктивності праці персоналу. Варто зазначити внесок Т. Ізовіт та І. Науменко [2] у дослідження проблематики надто низького рівня оплати праці в промисловості, зокрема в секторі легкої промисловості України. Учені А. Ільєнко, О. Чуба [3]

розглянули новітні тенденції у диференціації заробітної плати за видами економічної діяльності в Україні; В. Бобиля та С. Дехтяра [4] визначили основні та пріоритетні шляхи удосконалення реформ промислового сектору України на основі європейського досвіду; В. Антонюк [5] обґрунтував перелік кількісних та якісних параметрів оцінки трудового потенціалу регіонів і рівня його інноваційності тощо. Водночас відсутні праці, присвячені вивченню взаємозв'язків і взаємозалежностей показників оплати праці та розвитку промислового сектору, що є особливо актуальним у контексті необхідності виявлення шляхів повоєнної активної відбудови вітчизняної промисловості та нарощування її кадрового потенціалу.

Метою дослідження є порівняльний аналіз показників оплати праці в розвитку промислового сектору окремих європейських країн і України та визначення найефективніших напрямів повоєнного відновлення кадрового потенціалу вітчизняної промисловості.

Методи. У ході досягнення поставленої мети застосовано методи статистичного аналізу, зокрема побудови статистичної низки розподілу, групування, розрахунку середніх величин; теоретичні методи – порівняльного аналізу, синтезу та логічного узагальнення. Інформаційну базу дослідження становили статистичні матеріали України та Європейського Союзу, а також наукові праці з зазначеної проблематики.

Результати дослідження. Порівняння рівня промислового розвитку європейських країн та України дає змогу зазначити, що, хоча для вітчизняної економіки промисловий сектор є одним з ключових у формуванні ВВП, однак у кількох досліджуваних країнах Європейського економічного простору (ЄЕП), до якого входять не лише країни – члени ЄС, а зокрема й Норвегія, показники частки переробної промисловості у ВВП нижче (рис. 1).

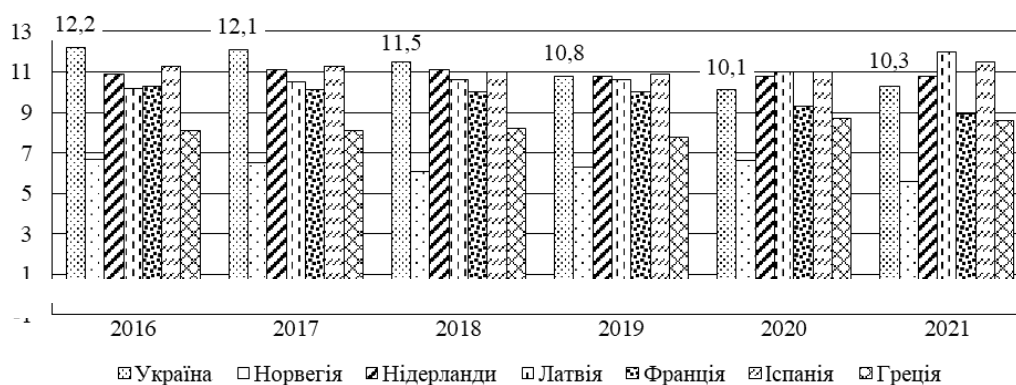

Рис. 1. Частка переробної промисловості України та окремих країн ЄЕП у ВВП в 2016–2021 рр., %

Джерело: складено автором за [6; 7].

Окрім того, впродовж досліджуваного періоду (рис. 1) Україна втратила навіть ті показники, які мала. У 2016 р. частка переробної промисловості у ВВП України значно вища за аналогічні показники

Норвегії, Нідерландів, Латвії, Франції, Іспанії та Греції, проте за підсумками 2021 р. Україна з показником 10.3 % ВВП посідає четверте з кінця місце серед досліджуваних, тобто серед 22 обраних країн. При цьому, якщо у Норвегії та Греції значно нижчими є обсяги промислового виробництва, то Франція за цим показником випереджає нашу державу (рис. 2).

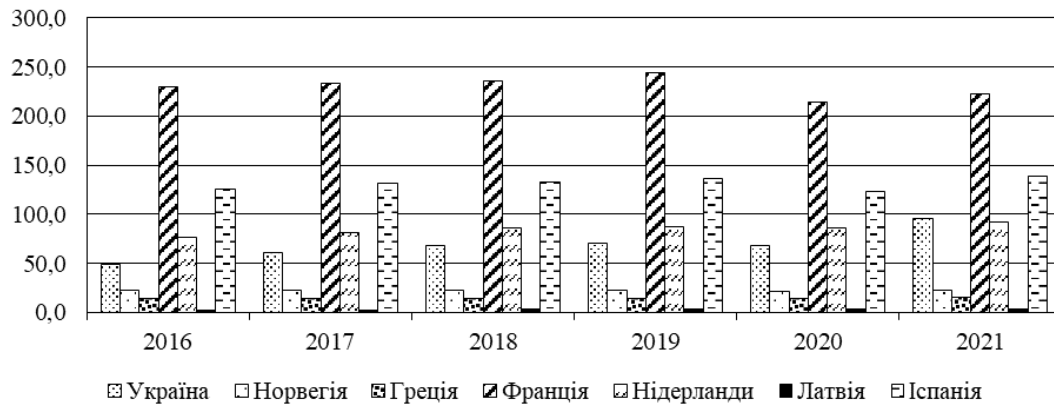

Рис. 2. Динаміка обсягів виробництва продукції переробної промисловості в Україні та окремих країнах ЄС у 2016–2021 рр., млрд євро

Джерело: складено автором за [6; 7].

У рис. 2 для порівняння використано країни, частка переробної промисловості у ВВП яких у досліджуваному періоді нижча за український показник. Нідерланди лише у 2020–2021 рр. мали вищу частку переробної промисловості у ВВП країни порівняно з Україною, проте за підсумками 2021 р. вітчизняне промислове виробництво характеризувалося вищими вартісними показниками.

Для детальнішого розуміння позиції України за показниками довоєнного рівня оплати праці та продуктивності роботи персоналу переробної промисловості серед європейських країн застосовано статистичний метод побудови інтервальної низки розподілу для досліджуваних показників та усереднено результати за шестирічний період аналізу (табл. 1).

Для дослідження у табл. 1 використано статистичні дані щодо діяльності переробної промисловості Бельгії, Болгарії, Чехії, Данії, Німеччини, Естонії, Греції, Іспанії, Франції, Латвії, Литви, Угорщини, Нідерландів, Австрії, Польщі, Португалії, Румунії, Словенії, Словаччини, Фінляндії, Швеції, Норвегії та України. 23 країни за кожним показником розподілено на п'ять груп (інтервалів): з мінімальними, низькими, середніми, високими та максимальними значеннями досліджуваного показника. Проте не встановлювалися еталонні мінімально та максимально можливі значення кожного з аналізованих показників, а як такі застосовувалися реальні наявні впродовж аналізованого періоду найбільше та найменше значення серед переліку обраних країн.

Таблиця 1

Розподіл країн ЄС за ключовими індикаторами оплати праці в промисловому секторі на основі даних 2016–2021 рр.

Показник	Інтервал	Середня кількість країн	Показник	Інтервал	Середня кількість країн	Показник	Інтервал	Середня кількість країн
Чисельність зайнятих у промисловості, осіб	107567 – 1733294	19↑	Обсяг промислового виробництва, % ВВП	5.6 – 9.28	2	Рівень витрат на заробітну плату у промисловості, %	3.2 – 11.1	11↓
	1733294–3359021	3		9.28 – 12.96	8↑		11.1 – 18.9	3
	3359021–4984747	0		12.96 – 16.64	5		18.92 – 26.8	1
	4984747–6610474	0		16.64 – 20.32	6		26.8 – 34.6	6
	6610474 – 8236201	1		20.32 – 24	2		34.6 – 42.5	2
Приріст заробітної плати в промисловості до попереднього року, %	–5.9 – 3.12	11	Середня продуктивність праці одного працівника, тис. євро	1.3 – 3.65	10	Середній приріст показника продуктивності праці, %	24.98 – –11.93	1
	3.12 – 12.14	10		3.65 – 6.01	3↔		–11.93 – 1.13	11
	12.14 – 21.16	1↑		6.01 – 8.38	3		1.13 – 14.19	11↑
	21.16 – 30.18	0		8.38 – 10.75	5		14.19 – 27.25	0
	30.18 – 39.2	0		10.75 – 13.12	2		27.25 – 40.31	0

■ – інтервал, до якого належить український показник;
↔↑↓ – напрям зміни українського показника

Джерело: складено автором за [6–8].

За результатами проведеного аналізу найнижчий рівень диференціації серед досліджуваних країн ЄС у цьому періоді спостерігався за показником чисельності осіб, зайнятих у переробній промисловості – у 19 з досліджуваних країн (включно з Україною) у середньому не більше ніж 2 млн осіб зайняті в цьому виді діяльності. Значно випереджає на цьому тлі Німеччина, в якій щороку понад 7 млн осіб зайняті у переробній промисловості.

Найдиференційованішими серед досліджуваних країн є показники обсягу промислового виробництва (і це зрозуміло) та показники рівня витрат на заробітну плату у промисловості. Так, у 11 країнах ЄС (включно з Україною) частка витрат на оплату праці не перевищує 11 % у загальному обсязі витрат промислових підприємств. У цей перелік входять: Болгарія, Чехія, Естонія, Латвія, Литва, Угорщина, Польща, Португалія, Румунія та Словаччина. Проте в Австрії, Бельгії, Нідерландах, Німеччині, Швеції та Франції рівень витрат на заробітну плату перебуває в межах 26–35 %, а в Данії та Норвегії взагалі доходить до 42 %.

Фактично за двома досліджуваними параметрами український промисловий сектор перебував у групі середнього рівня серед досліджуваних країн. За середнього приросту показника продуктивності вітчизняний промисловий сектор знаходився на одному рівні з 11 країнами Європейського Союзу, а за середнього приросту показника заробітної плати в промисловості Україна – єдина країна у групі середніх значень. Та й взагалі єдина країна з показниками приросту на рівні середнього значення у групі. Якщо детальніше розглядати показник приросту

заробітної плати без усереднення значення за період, то в українському промисловому секторі спостерігалися одні з найвищих показників зростання оплати праці серед досліджуваних країн (рис. 3).

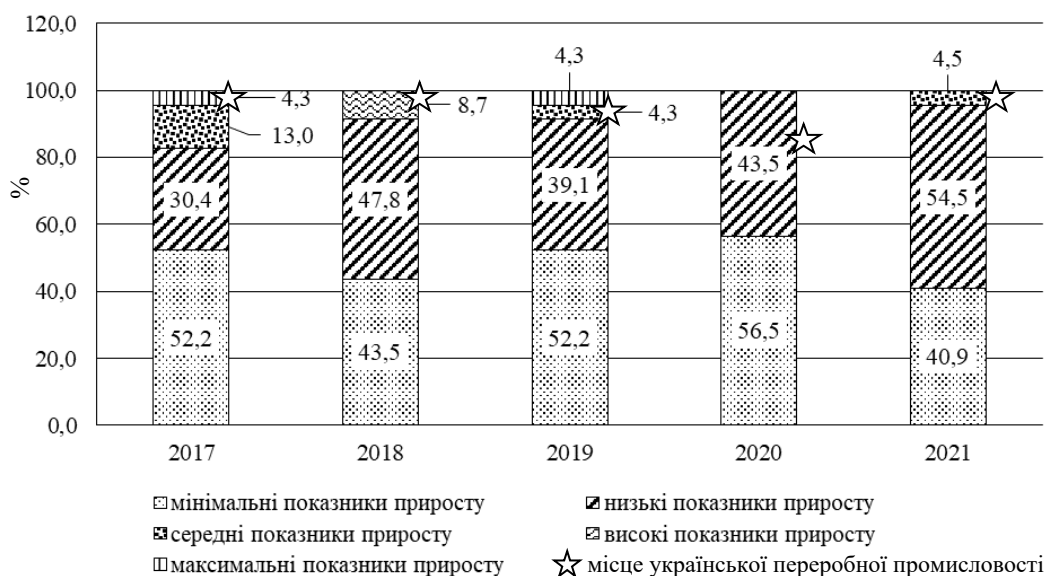

Рис. 3. Розподіл окремих країн ЄП за показниками середньорічного приросту заробітної плати у 2017–2021 рр.

Джерело: складено автором за [6; 8].

Вищий рівень середньорічного приросту заробітної плати (39.2 %) за період зафіксовано у 2019 р. у Литві. Натомість в українському промисловому секторі лише у 2020 р. спостерігалось зниження середнього приросту заробітної плати – за рік він становив 4.4 %.

З огляду на отримані результати Україна є одним з лідерів за показниками зростання заробітної плати в промисловому секторі, однак рівень оплати праці в нашій державі є надзвичайно низьким. Зокрема серед країн ЄС найнижчий рівень оплати праці в промисловому секторі спостерігається в Болгарії, а в Україні середньомісячні показники заробітної плати становлять не більше ніж 16 % від нього (рис. 4). Тож працівники промислового сектору Болгарії отримують щомісяця в середньому близько 3 тис. євро, а персонал аналогічних виробництв в Україні – лише близько 400 євро.

Найнижчі показники заробітної плати у промисловому секторі спостерігаються саме у країнах колишнього соціалістичного табору, до яких належить і наша держава, порівнюючи навіть з показниками аутсайдерів Європейського Союзу, вартість робочої сили в Україні надзвичайно низька. На наш погляд в цьому й є основна проблема вітчизняного промислового сектору.

Звісно, що низька вартість робочої сили – один з вагомих факторів стимулювання притоку зовнішніх інвестицій у вітчизняну промисловість та, з іншого боку, ключова складова цінової конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Однак сучасні дослідження [9] фіксують світову тенденцію до поступового нарощування частки

робочої сили з середнім рівнем доходів як гаранта росту внутрішнього платоспроможного попиту на національних ринках і відтак зниження залежності промислового сектору від експортної торгівлі.

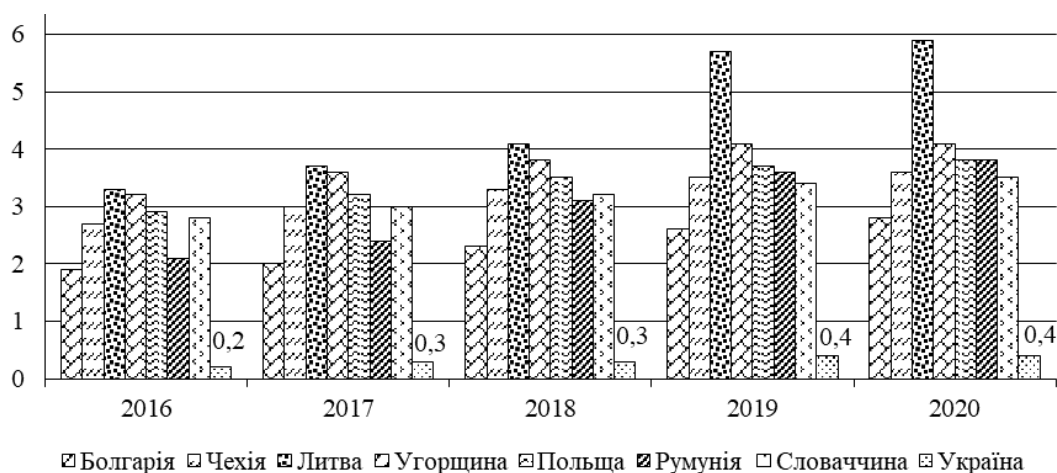

Рис. 4. Середньомісячна заробітна плата у промисловому секторі країн ЄС з найнижчими показниками та України у 2016–2020 рр.,* тис. євро

* на момент написання статті відсутня статистична інформація за 2021 р.

Джерело: складено автором за [6; 8].

Тож ключовим стимулом притоку зовнішніх інвестицій у промисловий сектор є зовсім не низький рівень витрат на персонал. На підтвердження цієї думки порівнюємо показники чистих зовнішніх інвестицій (*foreign direct inflows*) країн Європи з найнижчими показниками оплати праці в промисловості та України (рис. 5).

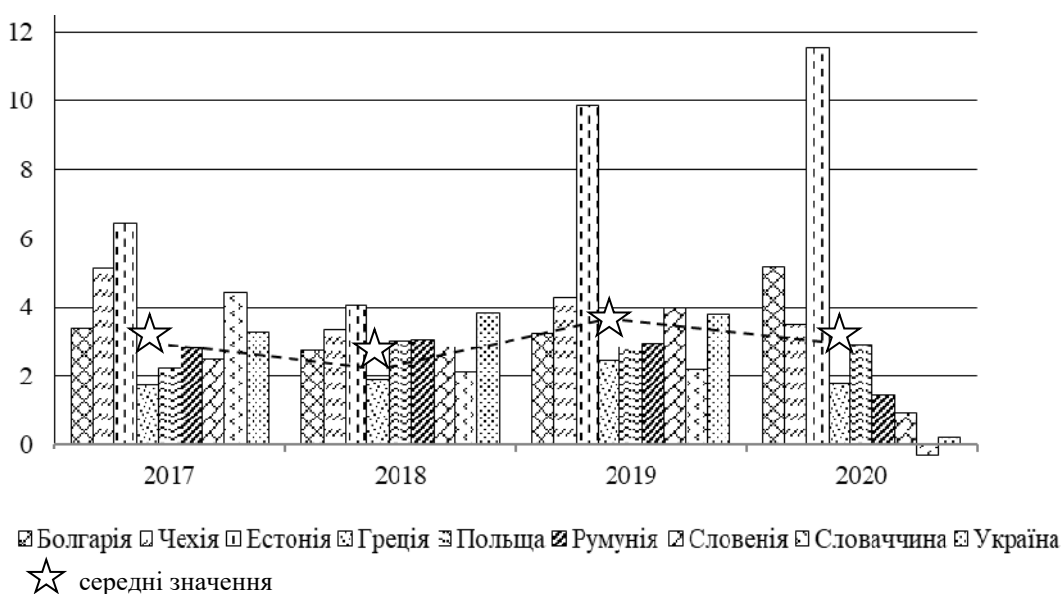

Рис. 5. Чисті прямі іноземні інвестиції в економіку окремих країн ЄС та України у 2017–2020 рр.,* % ВВП

* на момент написання статті відсутня статистична інформація за 2021 р.

Джерело: складено автором за [10].

Як бачимо з *рис. 5*, найвищий рівень зовнішніх фінансових інвестицій упродовж досліджуваного періоду спостерігався в Естонії – навіть у пік пандемії й карантинних обмежень їх обсяг становив близько 12 % ВВП країни. При цьому середній показник заробітної плати в промисловому секторі Естонії не є найнижчим за мірками Європейського Союзу і становить 5–6 тис. євро на місяць.

Серед країн з мінімальними значеннями показника заробітної плати у промисловості, до яких належать Болгарія та Словаччина, спостерігається зовсім різна динаміка частки ПШ у ВВП. Якщо в Болгарії показники близькі до середніх, а у 2020 р. навіть значно вище за середні значення по групі, то в Словаччині з 2018 р. спостерігається скорочення обсягів чистих зовнішніх інвестицій та навіть досягнення їх від’ємного значення у 2020 р.

Отже, аргумент щодо необхідності утримання нижчих рівнів оплати праці з метою залучення інвестицій є помилковим, і це стосується як промислового сектору загалом, так і кожного конкретного суб’єкта господарювання переробної промисловості, що бажає залучити зовнішні інвестиції для розвитку.

Другий аргумент для підтримання порівняно нижчих рівнів оплати праці в секторі – забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної промислової продукції на зовнішньому ринку. Для спростування цього твердження розглянемо показники експорту країн Європи, що характеризуються максимальним рівнем оплати праці в промисловому секторі (*рис. 6*) та порівняємо їх з українськими показниками.

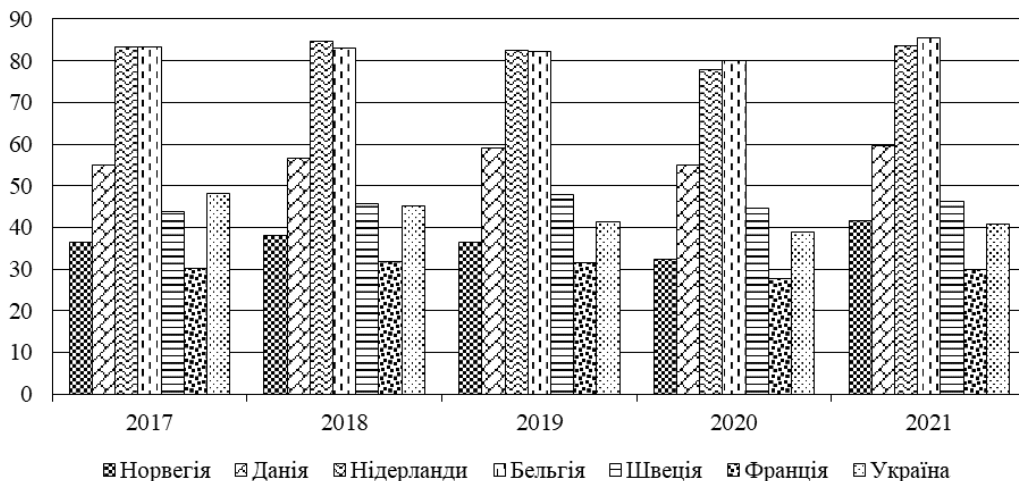

Рис. 6. Обсяг експорту окремих країн ЄС та України у 2017–2021 рр., % ВВП

Джерело: складено автором за [10].

Передусім потрібно відзначити, що порівняння даних у такому форматі (*рис. 6*) не є достатньо інформативним в контексті цього аналізу, адже не враховує обсягу ВВП кожної з країн. Так, у Франції річні

показники експорту становлять близько 30 % ВВП країни, що нижче за значення вітчизняних аналогів. Однак, якщо ВВП Франції у 2021 р. становив 2 937 млрд дол. США на противагу 200 млрд дол. США України, то в абсолютному вимірі суб'єкти господарювання Франції щороку експортують продукцію вартістю як три річних бюджети України. При цьому середньомісячна заробітна плата у промисловому секторі Франції становить 16–17 тис. євро, а витрати на заробітну плату персоналу загалом не перевищують 27 % у загальному обсязі витрат діяльності.

Найбільш значні обсяги експорту продукції, як бачимо з *рис. 6*, у Бельгії та Нідерландах, з яких щороку експортують продукції на 80 % і більше від ВВП. До того ж у Нідерландах, наприклад, середньомісячна заробітна плата у промисловості становить 22–23 тис. євро, а частка витрат лише на заробітну плату в структурі виробничих витрат – близько 30 %.

Тож в Україні середня частка витрат на заробітну плату у промисловому секторі в досліджуваному періоді не перевищувала 11 %, а середня заробітна плата становила 400 євро, тож зовсім не витрати на персонал є проблемою низького рівня конкурентоспроможності української продукції на зовнішніх ринках, а радше навпаки, недооцінка робочої сили та можливостей нарощування кадрового потенціалу є основоположною проблемою вітчизняних промислових підприємств.

Висновки. Промисловий сектор України сьогодні працює в умовах значного дефіциту енергетичної потужності, постійних загроз повітряних атак та скорочення платоспроможного попиту. Проте навіть за таких умов варто будувати плани й робити певні прогнози відновлення повноцінної діяльності та її розвитку на повоєнний період. І в цьому контексті особливо важливим є врахування ролі кадрового потенціалу у забезпеченні високоефективної виробничої діяльності. Лише високопрофесійний та високомотивований персонал здатний приймати ефективні рішення та досягати максимально можливих позитивних результатів у надскладних умовах діяльності.

Застосований аналітичний підхід дав змогу порівняти значення окремих показників оплати праці та використання кадрового потенціалу переробної промисловості в досліджуваних країнах Європейського економічного простору та визначити групу, до якої за тим чи іншим індикатором належав промисловий сектор України до повномасштабної війни. За результатами проведеного дослідження визначено, що Україна є абсолютним аутсайдером серед досліджуваної сукупності країн за показником оплати праці в секторі переробної промисловості, тоді як країни з найвищим рівнем витрат на заробітну плату персоналу характеризуються найвищими обсягами промислового виробництва та експорту продукції переробної промисловості. Тож варто вже сьогодні здійснювати перегляд застосовуваних підходів до оплати праці в контексті нарощування кадрового потенціалу промислових підприємств України у стратегічній перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Звіт про прямі збитки інфраструктури, непрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України, та попередня оцінка потреб України у фінансуванні відновлення. Київська Школа Економіки спільно з Міністерством розвитку громад і територій. Київ, 2022. 74 с. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/07/NRC_CLEAN_Final_Jul1_Losses-and-Needs-Report.pdf.
2. Ізовіт Т., Науменко І. Сучасні тенденції формування заробітної плати у легкій промисловості. *Легка промисловість*. 2016. № 4. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/5983/1/LP_4_2016_P_002-005.pdf.
3. Ільєнко А., Чуб О. Новітні тенденції у диференціації заробітної плати за видами економічної діяльності в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 6. С. 78–86.
4. Бобиль В. В., Дехтяр С. С. Економічний розвиток промислових підприємств в умовах фінансової нестабільності: європейський досвід та українські реалії. *Ефективна економіка*. 2021. Випуск 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/5.pdf.
5. Антонюк В. П. Аналіз трудового потенціалу Придніпровського і Донецького економічних районів у контексті формування регіональних інноваційних екосистем. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1 (59). С. 4-14.
6. Державна служба статистики України: статистична інформація. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Gross value added and income by A*10 industry breakdowns. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMA_10_A10__custom_4168296/default/table?lang=en.
8. Annual enterprise statistics for special aggregates of activities. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LC_LCI_LEV__custom_4167904/default/table?lang=en.
9. Financing the 2030 Agenda: An Introductory Guidebook for UNDP Country Offices. 2018. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/Financing_the_2030_Agenda_CO_Guidebook.pdf.
10. World development indicators. World bank. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators#>.

REFERENCES

1. *Zvit pro prjami zbytky infrastruktury, neprjami vtraty ekonomiky vid rujnuvan' vnaslidok vijs'kovoї agresii' rosii' proty Ukrai'ny, ta poperednja ocinka potreb Ukrai'ny u finansuvanni vidnovlennja*. Kyi'vs'ka Shkola Ekonomiky spil'no z Ministerstvom rozvytku gromad i terytorij [A report on direct infrastructure damage, indirect economic losses from the destruction caused by Russia's military aggression against Ukraine, and a preliminary assessment of Ukraine's needs for financing recovery. Kyiv School of Economics together with the Ministry of Community and Territorial Development] Kyi'v, (2022). https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/07/NRC_CLEAN_Final_Jul1_Losses-and-Needs-Report.pdf [in Ukrainian].
2. Izovit, T., & Naumenko, I. (2016). Suchasni tendencii' formuvannja zarobitnoi' platy u legkij promyslovosti [Modern trends in wage formation in light industry]. *Legka promyslovist' – Light industry*, 4. https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/5983/1/LP_4_2016_P_002-005.pdf [in Ukrainian].
3. Il'jenko, A., & Chub, O. (2020). Novitni tendencii' u dyferenciacii' zarobitnoi' platy za vydamy ekonomichnoi' dijal'nosti v Ukrai'ni [The latest trends in the differentiation of wages by types of economic activity in Ukraine]. *Visnyk Hmel'nyc'kogo*

- nacional'nogo universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic sciences, 6, 78-86 [in Ukrainian].*
4. Bobyl', V. V., & Dehtjar, S. S. (2021). Ekonomichnyj rozvytok promyslovyh pidpryjemstv v umovah finansovoi' nestabil'nosti: jevropejs'kyj dosvid ta ukrai'ns'ki realii' [Economic development of industrial enterprises in conditions of financial instability: European experience and Ukrainian realities]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, (Issue 5). http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2021/5.pdf [in Ukrainian].
 5. Antonjuk, V. P. (2020). Analiz trudovogo potencialu Prydniprovs'kogo i Donec'kogo ekonomichnyh rajoniv u konteksti formuvannja regional'nyh innovacijnyh ekosystem [Analysis of the labour potential of the Dnipro and Donetsk economic regions in the context of the formation of regional innovation ecosystems]. *Ekonomichnyj visnyk Donbasu – Economic Herald of Donbass, 1 (59), 4-14 [in Ukrainian].*
 6. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrai'ny: statystychna informacija [State Statistics Service of Ukraine: statistical information]*. <https://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
 7. Gross value added and income by A*10 industry breakdowns. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NAMA_10_A10__custom_4168296/default/table?lang=en [in English].
 8. Annual enterprise statistics for special aggregates of activities. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LC_LCI_LEV__custom_4167904/default/table?lang=en [in English].
 9. Financing the 2030 Agenda: An Introductory Guidebook for UNDP Country Offices. 2018. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/Financing_the_2030_Agenda_CO_Guidebook.pdf [in English].
 10. World development indicators. World bank. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators#> [in English].

Надійшла до редакції 20.12.2022.

Прийнято до друку 28.12.2022.

Опубліковано онлайн 23.02.2023.